

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

OPETUSMINISTERIÖLLE

ASIA: Suoja-aikadirektiivin muutosehdotuksen tilannearviointi

LAUSUNNON ANTAJA: Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät (Lyhty) on laaja-alaisin kotimaisia taiteilijoita, tekijöitä ja sisällöntuotantoalaa edustava yhteenliittymä. Siinä ovat mukana 14 järjestöä: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis - valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK ry, Sanasto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto SEL ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediatallenneyhdistys FIGMA ry, Suomen Ääni- ja kuvatalenne-tuottajat ÄKT ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry. FIGMA, SEK, SEL ja Tuotos ovat käyttäneet oikeuttaan pidättäytyä osallistumasta lausuntoon ja sen valmisteluun.

Lausuntonamme esitämme seuraavaa:

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksemme suoja-aikadirektiivin muutosehdotuksista. Olemme tietoisia siitä, että Suomi ei ole pyrkinyt kaatamaan direktiiviä vaan on ollut vastustavassa vähemmistössä kehittääkseen direktiiviesitystä. Pidämme arvossa, että saamme tilaisuuden lausua kantamme esityksestä.

Komission ehdotuksen taustalla on pyrkimys toisaalta parantaa eurooppalaisten esittävien taiteilijoiden sosiaalista tilannetta sekä toisaalta turvata eurooppalaisen äänitetuotannon asemaa ja investointisuoja. Tämä nähdään yleisesti yhtenä keinona parantaa EU-maiden kilpailukykyä muun muassa USA:n suuntaan, jossa äänitetuottajien suoja-aika on merkittävästi eurooppalaista suoja-aikaa pitempi.

Samalla kun useat tahot kannattivat alkuperäistä esitystä, esitys sai myös kritiikkiä lähinnä ns. käyttäjätahoilta. Tämän kritiikki käsitteli pääosin niitä taloudellisia vaikutuksia, joita käyttäjätahot ennakoivat sen tuovan omalle toiminnalleen. Lisäksi äänitteen suoja-ajan pidentämisen rinnalla esitettyä sanoitettujen sävelteosten harmonisointi-esitystä kritisoitiin joissakin lausunnoissa.

EU-parlamentin hyväksymän kompromissin osalta voidaan kiistatta todeta, että sävelteoksen harmonisointiesitys on muuttunut täysin ja esityksen taloudelliset vaikutukset käyttäjätahojen toimintaan ovat aiempaa selvästi marginaalisemmat. Todettakoon, että tämän direktiivin säätämisen jälkeen, jatkossa tulisi samoilla periaatteilla edistää myös AV-tallenteilla esiintyvien esittävien taiteilijoiden oikeuksia.

Seuraavassa nostetaan esille kolme näkökohtaa nykyisestä esityksestä:

1. Suoja-ajan pidennys on esityksessä leikattu alle puoleen alkuperäisestä. Ehdotetun 45 vuoden sijasta nykyistä suoja-aikaa pidennettäisiin vain 20 vuodella. Tarkistetussa ehdotuksessa (nro 37) esitysten tallennusten ja äänitteiden suoja-ajaksi esitetään 70 vuotta suojan voimassaolon alkamisen aiheuttaneesta tapahtumasta.

Esitetty suoja-ajan pidennys turvaisi kuitenkin vielä pääsääntöisesti esittäjien suojan heidän elinaikanaan ja parantaisi merkittävästi myös musiikkituottajien toimintaedellytyksiä.

2. Suoja-ajan pidentämisellä ei ole takautuvaa vaikutusta. Suoja-ajan puolesta jo nyt vapaana olevien äänitteiden lukumäärä ei pienenesi, vaan suojan piiriin tulisi uusia teoksia vuosikerta kerrallaan 20 vuoden ajan kunnes suojan pituus olisi 70 vuotta. Yksikään suojan ulkopuolella oleva äänite ei direktiivin johdosta palaisi suojan piiriin.

Kaksi edellä mainittua seikkaa (kohdat 1 ja 2) merkitsevät sitä, että muutoksen taloudelliset vaikutukset käyttäjiin ovat marginaaliset. Direktiiviesitystä koskevassa valiokunta-kuulemisessa kävi ilmi, että kaupalliset radiot eivät käytännössä juurikaan soita yli 50 vuotta vanhoja äänitteitä. Tällaisia esittää eniten Yleisradio. Sekin käyttää niitä hyvin vähän. Yleisradion edustajan valiokunnassa esittämän laskelman mukaan suoja-ajan pidennys 50 vuodesta 95 vuoteen olisi merkinnyt noin 25 000 euron muutosta Yleisradion maksamiin vuosikorvauksiin. Summa on marginaalinen, suhteutettiinpa se sitten Yleisradion budjettiin tai sen muutoin maksamiin tekijänoikeuskorvauksiin.

Komission jo aikaisemmin julkaisemissa vaikutusarvioinneissa todettiin ettei sillä, että äänite on esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien osalta vapaa, ole ollut käytännössä mitään alentavaa vaikutusta äänitteen kuluttajahintaan.

3. Sanoitetun sävelteoksen harmonisointi-esitys on toinen kuin aiemmin. Sävelteoksen harmonisointi-kohdassa on alkuperäiseen esitykseen verrattuna samaa vain termi. Tätä kohtaa on direktiiviesityksessä muutettu merkittävästi ja hyvin periaatteellisella tavalla.

Alkuperäisen direktiivi-esityksen sisältämä harmonisointi-malli sai kritiikkiä. Sanoitetun sävelteoksen suoja-aika olisi kaikkien tekijöiden osalta laskettu viimeisenä kuolleen kuolemasta, riippumatta siitä, milloin nämä ovat eläneet ja ovatko he tarkoittaneet teoksensa tällä tavalla yhteen liitettäväksi. Esimerkiksi, laulun säveltäminen vuosikymmeniä sitten kuolleen runoilijan tekstiin olisi pidentänyt runoilijan perikunnan nauttimaan suoja-aikaa merkittävästi alkaessaan uudelleen säveltäjän kuolinpäivästä.

Uusi esitys on tehty eri pohjalta. Yhteisen suoja-ajan saaminen edellyttää, että sävel ja sanat on alun alkaen tehty käytettäväksi yhdessä teoksessa. Esitys rajautuu siten koskettamaan lähinnä säveltäjä-sanoittaja-parivaljakoita, eikä sisällä mahdollisuutta vastaavaan perikuntien suoja-aikojen pidentymiseen kuin entinen esitys. Esitys tulee käytännön soveltamisen kannalta hyvin lähelle yhteisteoksia ja istuu siten eurooppalaiseen tekijänoikeusjärjestelmään paremmin kuin entinen esitys. Yhteisteoksen suoja-aika lasketaan Suomessa jo nyt viimeisen tekijän kuolemasta.

Kyseessä on tältä osin ainoastaan suoja-ajan laskentatavan täsmennys, jota EU:n sisämarkkinoiden toimivuus edellyttää; meilläkin jo säädettyyn yhteisteosten suoja-ajan laskentatapaan rinnasteinen säännös on käytössä jo usean EU-jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä.

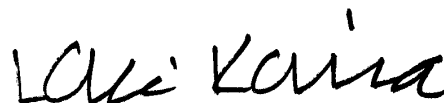
Direktiiviesitykseen prosessin aikana tehdyt muutokset ovat merkittäviä ja ne täyttävät Suomen edellyttämät ja eduskunnan valiokunnissa esille nostetut kehittämistarpeet. Tämän johdosta Suomen hallituksen tulee hyväksyä komission ja parlamentin uusi direktiiviesitys.

Helsingissä 19.3.2010

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY

Ahti Vänttinen
Puheenjohtaja

Lauri Kaira
Projektinjohtaja